

O MORSKIM I PODMORSKIM PROSTORIMA REPUBLIKE HRVATSKE U POMORSKOM ZAKONIKU IZ 2004.

Prof.dr.sc. VESNA BARIĆ PUNDA
Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu

UDK 341.221.2 : 342.018 (340.134)
Pregledni članak
Primljeno: 10.05.2007.
Prihvaćeno za tisak: 16.05.2007.

U ovome se radu analiziraju odredbe o morskim i podmorskim prostorima Republike Hrvatske u Pomorskom zakoniku iz 2004., a u odnosu na Prijedlog dopuna i izmjena javnopravnih odredbi Pomorskog zakonika Republike Hrvatske (rujan 2004.) koji je bio izrađen u okviru Katedre za međunarodno javno pravo Pravnoga fakulteta u Splitu kako bi se određene praznine, nepreciznosti i nejasnoće pojedinih rješenja Pomorskog zakonika Republike Hrvatske iz 1994. ispravile, dopunile i uskladile sa novim suvremenim rješenjima i praksom država.

Ključne riječi: Pomorski zakonik Republike Hrvatske, ravne polazne crte, vanjski pojas, zaštita i očuvanje morskog okoliša, progon (stranoga broda), razgraničenje.

UVOD

1. Tri mjeseca prije donošenja *Pomorskog zakonika Republike Hrvatske* (2004.)¹, u Splitu je 3. rujna 2004. godine održana znanstveno-stručna rasprava na temu *Nacrta prijedloga Pomorskog zakonika Republike Hrvatske-javnopravne odredbe*². Osnova za tu opsežnu raspravu bio je *Prijedlog dopuna i izmjena javnopravnih odredbi Pomorskog zakonika Republike Hrvatske*³ (u daljnjem tekstu *Prijedlog javnopravnih odredbi iz rujna 2004.*) izrađen u okviru Katedre za međunarodno javno pravo Pravnoga fakulteta u Splitu (kao dio istraživanja provedenog u suradnji s akademikom Davorinom Rudolfom). Tekst je bio izrađen kako bi se određene praznine, nepreciznosti i nejasnoće pojedinih rješenja *Pomorskog zakonika Republike Hrvatske* iz 1994.⁴

¹ *Narodne novine*, br. 181/04.

² Tekst *Nacrta prijedloga Pomorskog zakonika Republike Hrvatske* izrađen je u Ministarstvu mora, turizma, prometa i razvitka Republike Hrvatske, Zagreb, 30. lipnja 2004.

³ Vidi tekst: Vesna Barić Punda, Davorin Rudolf ml, *Prijedlog dopuna i izmjena javnopravnih odredbi nacrtu Pomorskog zakonika Republike Hrvatske*, *Adrias, Zbornik Zavoda za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Splitu*, 11, 2004., Zagreb - Split, str.205.-222.

⁴ *Narodne novine*, br. 17/94, 74/94, 43/96.

ispravile, dopunile i uskladile sa suvremenim rješenjima. Bila su predložena i neka nova međunarodnopravno utemeljena rješenja kao primjerice korekcija, odnosno djelomična izmjena ravnih polaznih crta od kojih se mjeri širina teritorijalnog mora Hrvatske, proglašenje vanjskog pojasa, unošenje odredbi o privremenom razgraničenju morskih i podmorskih prostora Republike Hrvatske sa susjednim državama, precizno reguliranje zaštite i očuvanja morskog okoliša, kao i pretvaranje zaštićenog ekološko ribolovnog pojasa Hrvatske (ZERP) u gospodarski pojas u skladu s Konvencijom UN o pravu mora (1982.).

U ovome se radu analiziraju odredbe o morskim i podmorskim prostorima Republike Hrvatske u *Pomorskom zakoniku* (2004.) u odnosu na *Prijedlog javnopravnih odredbi iz rujna 2004.*, kako bi se odgovorilo na dva pitanja: *prvo*, koji su prijedlozi rješenja usvojeni, koje su izmjene i dopune prihvaćene, koje nepreciznosti i nejasnoće ispravljene i *drugo*, koji prijedlozi nisu prihvaćeni, iako je vrijeme od stupanja na snagu Pomorskog zakonika do danas pokazalo da je prijedloge trebalo usvojiti jer su se dogodile neke nove okolnosti i nove činjenice? To su prije svega interni akti naših susjeda, Italije i Slovenije.

2. Italija je zakonskim dekretom br. 42. od 22. siječnja 2004.⁵ (stupio je na snagu 1. svibnja 2004.) proglasila *arheološki pojas*⁶ do 24 milje računajući od polaznih crta od kojih se mjeri širina teritorijalnog mora, u kojem su zaštićeni arheološki i povijesno vrijedni predmeti u podmorju (tako su postupile Francuska i Danska). *Zakon o zaštićenoj ekološkoj zoni*⁷ donijela je 8. veljače 2006. U granicama zaštićene ekološke zone Italija ostvaruje jurisdikciju u području zaštite i očuvanja podmorja, uključujući arheološku i povijesnu baštinu (čl. 2. t. 1. Zakona).⁸ Odredbe o vanjskoj granici ove zone izazivaju posebnu pozornost. Do zaključenja sporazuma sa susjedima privremena vanjska granica talijanske ekološke zone slijedi crtu sredine čije su sve točke jednako udaljene od najbližih točaka polaznih crta od kojih se mjeri širina teritorijalnih mora susjednih država (čl. 1. t. 3.). U odnosu na Hrvatsku ta crta se ne podudara s granicom koja dijeli epikontinentske pojaseve Hrvatske i Italije na temelju *Sporazuma između Vlade SFRJ i Vlade Republike Italije o razgraničenju epikontinentalnog pojasa između dvije zemlje* (potpisan u Rimu 1968., stupio na snagu 1970.), jer je Italija sedam godina nakon stupanja na snagu tog Sporazuma, dekretom predsjednika od 26. travnja 1977., povukla nove ravne polazne crte duž nekih dijelova svoje obale. A također valja imati

⁵ Codice dei beni culturali e del paesaggio, ai sensi dell'articolo 10 della legge 6 luglio 2002, n. 137, *Decreto Legislativo 22 gennaio 2004*, n. 42.

⁶ To je zapravo jedna varijanta vanjskog pojasa.

⁷ Vidi tekst Zakona: V. Barić Punda, D. Rudolf ml, *Pravo mora - dokumenti, mišljenja znanstvenika, komentari*, Split, 2007., str.386-387.

⁸ U toj je zoni Italija dakle proširila primjenu propisa o zaštiti kulturnih i povijesno vrijednih predmeta nađenih u podmorju, iako Konvencija UN o pravu mora iz 1982. tu zaštitu ograničava do 24 milje računajući od polazne crte od koje se mjeri širina teritorijalnog mora tj. do vanjske granice vanjskog pojasa.

na umu i uzajamne kompenzacije prilikom razgraničenja epikontinentskih pojaseva u području otoka Jabuke, Palagruže i Galijule. Zaštićena ekološka zona Italije tako, u nekim područjima zalazi u područje našeg zaštićenog ekološko ribolovnog pojasa i epikontinentskog pojasa. (Slika 1.)

3. Slovenija je 4. listopada 2005. usvojila *Zakon o proglašenju zaštićene ekološke zone i epikontinentskog pojasa* (stupio je na snagu 22. listopada 2005.)⁹. Pojas je proglašen u području Jadranskog mora koje nije u fizičkom dodiru sa slovenskim teritorijalnim morem niti sa slovenskim kopnom, dakle u području zaštićenog ekološko ribolovnog pojasa i epikontinentskog pojasa Hrvatske. To je područje u kojemu Hrvatska ostvaruje svoja suverena, isključiva prava. Hrvatska je zbog pravno neutemeljenog proglašenja zaštićene ekološke zone i epikontinentskog pojasa Slovenije oštro prosvjedovala.¹⁰ (Slika 2.)

Uredbu o određivanju ribolovnog mora Republike Slovenije Vlada je donijela 5. siječnja 2006. Prema toj Uredbi ribolovno more Slovenije dijeli se na tri zone: A, B i C. Ribolovnu zonu A čine unutarnje morske vode Slovenije koje obuhvaćaju područje od obale do crte koja povezuje rt Madona i rt Savudrija. Kako se tom crtom zatvara ulaz u Savudrijsku valu, čitava bi Savudrijska vala bez ikakva pravna utemeljenja bila pod vlašću Slovenije. I granicama ribolovnih zona B i C Slovenija protupravno zalazi u teritorijalno more, zaštićeni ekološko ribolovni pojas i epikontinentski pojas Hrvatske.¹¹ (Slika 3.)

PRIJEDLOZI KOJI NISU PRIHVACENI

1. U *Prijedlogu javnopravnih odredbi iz rujna 2004.* bile su predložene izmjene ravnih polaznih crta, kako bi konačno morsko državno područje Republike Hrvatske obuhvatilo sav međunarodnopravno dopustiv prostor. Ravnne polazne crte Hrvatske normirane u čl. 18. *Pomorskog zakonika Republike Hrvatske*¹² odgovaraju onima

⁹ Notom od 21. veljače 2006. Slovenija je o tome obavijestila Glavnog tajnika Ujedinjenih naroda. Međutim, obavijesti koje Glavni tajnik publicira u izdanjima Ujedinjenih naroda ne uzrokuju nikakve međunarodnopravne posljedice.

¹⁰ Tekst Zakona, slovensko obrazloženje prijedloga zakona i hrvatsku notu od 13. listopada 2005. vidi u: V. Barić Punda, D. Rudolf ml, *o.c.*, str.269-276.

¹¹ Vidi tekst Uredbe: *ibid*, str.276-277.

¹² Članak 18.:

(1) *Teritorijalno more Republike Hrvatske je morski pojas širok 12 morskih milja, računajući od polazne crte u smjeru gospodarskoga pojasa.*

(2) *Polaznu crtu čine:*

1) *crte niske vode uzduž obala kopna i otoka,*

2) *ravne crte koje zatvaraju ulaze u luke ili zaljeve,*

3) *ravne crte koje spajaju sljedeće točke na obali kopna i na obali otoka:*

a) *rt Zarubača – jugoistočni rt otoka Mrkan – južni rt otoka Sv. Andrija – rt Gruj (otok Mljet),*

povučenim u bivšoj SFR Jugoslaviji. Prvi su put povučene u *Zakonu o obalnom moru FNRJ* iz 1948.,¹³ i potvrđene *Zakonom o obalnom moru, vanjskom morskom pojasu i epikontinentalnom pojasu* iz 1965¹⁴.

Tim zakonom nisu bile iskorištene sve mogućnosti koje je međunarodno pravo pružalo ondašnjoj jugoslavenskoj državi u povlačenju ravnih polaznih crta, a ni *Pomorski zakonik* iz 1994. zatečeno stanje nije mijenjao.¹⁵

Predložene su bile dvije varijante ravnih polaznih crta u području srednjodalmatinskih otoka kojima bi naši izbočeni otoci i hridi bili primjerenije povezani ravnim polaznim crtama:¹⁶ *prva*, rt Veljeg mora (otok Lastovo) – jugozapadni rt otoka Sušac – rt Galijola (otok Biševo) – hrid Kamnik - hrid Jabuka – rt Veli rat (sjeverozapadni rt Dugog otoka) i *druga*, umjesto rt Veli rat hrid Blitvenica. (*Slika 4., 5.*) Ni jedna ni druga varijanta ne bi odstupale od međunarodnih pravila i takve polazne crte pratile bi opći smjer obale. Prosječno bi odstupanje od kontinentnog dijela obale bilo oko 5° dok se u praksi inače tolerira odstupanje do 15°. Iako dužina ravnih polaznih crta nije limitirana (neke države imaju duge polazne crte, primjerice Burma 222,3 milje) dužina najdulje tako izmijenjene ravne polazne crte, u drugoj varijanti, bila bi *rt hridi Jabuka - rt hridi Blitvenica*, oko 32 milje. Valja podsjetiti da je Italija 1977. povukla ravne polazne crte (osobito oko Sicilije i Sardinije) od kojih većina ne udovoljava uvjetima propisanim međunarodnim pravom. Ona je odstupila od međunarodnopravnih pravila, ali i brojne druge države. Zbog zatvaranja primjerice Tarantskog zaljeva prosvjedovale su Malta i SAD.

b) rt Korizmeni (otok Mljet) – otok Glavat – rt Struga (otok Lastovo) – rt Veljeg mora (otok Lastovo) – jugozapadni rt otoka Kopače – rt Velo danče (otok Korčula) – rt Proizd – jugozapadni rt otoka Vodnjak – rt Rat (otok Drvenik mali) – hrid Mulo – hrid Blitvenica – otok Purara – otok Balun – otok Mrtovac – otok Garmenjak veli – točka na Dugom otoku s koordinatama 43°53'12" sjeverne geografske širine i 15°10'00" istočne geografske dužine,

c) rt Veli rat (Dugi otok) – hrid Masarine – rt Margarina (otok Susak) – pličina Albanež – otok Grunj – hrid Sv. Ivan na pučini – pličina Mramori – otok Altiež – rt Kastanjija.

(3) Polazne crte su ucrtane u pomorskoj karti »Jadransko more«, koju izdaje Hrvatski hidrografski institut.

(4) Pri određivanju ravne polazne crte teritorijalnog mora, dijelom obale smatrat će se i najizbočenije stalne lučke građevine koje su sastavni dijelovi lučkog sustava.

¹³ *Službeni list FNRJ*, br. 106/48.

¹⁴ *Službeni list SFRJ*, br. 22/65.

¹⁵ U bivšoj SFRJ ravne polazne crte su mijenjane samo jednom, *Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o obalnom moru, vanjskom morskom pojasu i epikontinentalnom pojasu*, 1979. zatvaranjem ulegnuća duž crnogorske obale od rta Mendra do rta Platamuni. - *Službeni list SFRJ*, br. 13/79.

¹⁶ Hrvatska je obala iza Norveške najrazvedenija u Europi. Prema najnovijim podacima istraživača Hrvatskog hidrografskog instituta Republika Hrvatska ima 79 otoka, 525 otočića i 642 hridi i grebena, dakle ukupno 1246 (do sada se govorilo o broju 1185). U okviru toga istraživanja ustanovljeno je primjerice i to da otok Cres ima najveću površinu, 405, 70 km² iako se do sada u literaturi, uključujući i atlase, kao otok s najvećom površinom najčešće navodio otok Krk. Vidi pobliže: Tea Duplančić Lederer, Tin Ujević, Mendi Čala, Coastline lengths and areas of islands in the Croatian part of the Adriatic sea determined from the topographic maps at the scale of 1:25 000, *Geoadria*, Vol. 9, No. 1, Zadar, 2004., str.5-32.

Ako bi Hrvatska promijenila ravne polazne crte u područjima sadašnjega teritorijalnog mora koja bi zbog toga dobila status unutrašnjih morskih voda ostao bi i dalje važiti pravni režim neškodljivoga prolaska stranih brodova.

2. Nacrt prijedloga odredbi o *vanjskom pojasu Republike Hrvatske*¹⁷ širokom 12 milja mjereći od vanjske granice teritorijalnog mora u smjeru pučine također nije prihvaćen. U tom bi pojasu Hrvatska mogla obavljati nadzor radi sprječavanja i kažnjavanja kršenja carinskih, poreznih, zdravstvenih propisa i propisa o kretanju i boravku stranaca počinjenih na svojemu državnom području. Hrvatska u tom pojasu ne bi imala *normativnu djelatnost* dakle pravo normiranja, već *provedbenu jurisdikciju*, ostvarivanje postojećih propisa¹⁸. Dakle, u vanjskom pojasu nadzire se poštivanje propisa i kažnjavaju se samo ona kršenja koja su počinjena na državnom području. Iznimka je, prema konvencijama o pravu mora, zaštita i kažnjavanje zbog neovlaštenog vađenja arheoloških predmeta: nadziru se i kažnjavaju protupravne djelatnosti počinjene u samome vanjskom pojasu (npr. neovlašteno vađenje amfora).

Bila je predložena i sljedeća odredba:

1. U vanjskom pojasu Republika Hrvatska štiti arheološke, kulturne i povijesno vrijedne predmete koji se u cijelosti ili djelomično nalaze u moru, na morskome dnu ili u morskom podzemlju...

2. Vlada će zakonom propisati mjere zaštite, vađenja, konzerviranja, valoriziranja i čuvanja predmeta iz st. 1. ovoga članka i zabraniti komercijalne djelatnosti radi njihova stjecanja, prodaje ili razmjene.

Da je prihvaćena ova odredba Hrvatska bi u vanjskom pojasu mogla štiti arheološke, kulturne i povijesno vrijedne predmete koji se u cijelosti ili djelomično nalaze u moru, na morskome dnu ili u morskom podzemlju. Podsjetimo, Konvencija UN o pravu mora (1982.) *nalaže državama zaštitu arheoloških i povijesnih predmeta nađenih u moru*¹⁹ (čl. 303. t. 1.), i *ovlašćuje obalnu državu da pravno uredi zaštitu arheoloških i povijesnih predmeta nađenih u moru u vanjskom pojasu prvenstveno radi nadziranja prometa tim predmetima i suzbijanja ilegalnih prodaja*²⁰ (čl. 303. t. 2.). Valja spomenuti i odredbe *UNESCO-ve konvencije o zaštiti podvodne kulturne baštine* od 2.

¹⁷ Podsjetimo, *Zakonom o obalnom moru FNRJ* iz 1948. bila je proglašena zaštićena zona, zapravo vanjski pojas širok 4 milje, zatim *Zakonom o obalnom moru, vanjskom morskom pojasu i epikontinentalnom pojasu* iz 1965. širina je smanjena sa 4 na 2 milje, a *Zakonom o izmjenama i dopunama Zakonom o obalnom moru, vanjskom morskom pojasu i epikontinentalnom pojasu* iz 1979. vanjski je pojas ukinut jer je teritorijalno more Jugoslavije bilo prošireno s 10 na 12 milja.

¹⁸ Npr. brod se u vanjskom pojasu može uzaptiti zbog nedopuštene prodaje narkotika u teritorijalnom moru ili na kopnu obalne države, a ne zbog takvih djelatnosti počinjenih u vanjskom pojasu.

¹⁹ To su primjerice brodske podrtine i njihov teret, arheološki važni podmorski predjeli, građevine, objekti predhistorijskog karaktera, proizvodi ljudskog umijeća i drugi.

²⁰ Pretpostavka je da bi njihovo neovlašteno vađenje s morskoga dna u vanjskom pojasu prouzročilo kršenje carinskih i poreznih zakona obalne države.

studenog 2001.²¹ kojima se uređuje zaštita i očuvanje podvodnoga kulturnog nasljeđa u unutarnjim morskim vodama, arhipelaškim vodama, teritorijalnom moru i *vanjskom pojasu*, te objavljivanje, priopćavanje i zaštita tih predmeta u gospodarskom pojasu, epikontinentskom pojasu i Zoni. U podmorju izvan teritorijalnog mora Republike Hrvatske, a uz njegovu vanjsku granicu nalaze se brojni arheološki i povijesno vrijedni predmeti (podrtine brodova, amfore, stara oružja, kipovi i slično) koji se moraju zaštititi. Dakle, što prije usvojiti odredbe o vanjskom pojasu Republike Hrvatske.

Prema sadašnjim podacima vanjski pojas do 24 milje proglasilo je 75 država, do 18 milja 4, 15 je proglasila Venezuela, 14 milja Finska. Istodobno je 11 država (među kojima su Kina i Egipat) u vanjskom pojasu proširilo svoj nadzor i na područje nacionalne sigurnosti.

3. U *Prijedlogu javnopravnih odredbi iz rujna 2004.* bilo je predloženo brisanje st. 2. čl. 42. o *granici epikontinentskog pojasa Hrvatske i Italije* i st. 3. istoga članka o *razgraničenju epikontinentskog pojasa s Crnom gorom*²² jer takvih odredbi nema ni u odjeljcima o razgraničenju teritorijalnih mora. Bio je predložen poseban članak kao Glava VI *Razgraničenje*:

Razgraničenje morskih i pomorskih prostora u kojima Republika Hrvatska ostvaruje suverenitet, suverena prava ili jurisdikciju, s onim susjednim državama s kojima ta granica nije utvrđena ugovorom, obavit će se u skladu s međunarodnim pravom.

4. Razgraničenje morskih i podmorskih prostora Hrvatske i susjednih joj država mora se urediti međudržavnim sporazumima. Hrvatska će morati zaključiti: sa Slovenijom ugovore o bočnoj granici teritorijalnog mora, s Italijom o granicama vanjskog pojasa i gospodarskog pojasa, sa Crnom Gorom o konačnoj granici u Bokokotorskom zaljevu i bočnoj granici teritorijalnog mora, vanjskog pojasa, gospodarskog pojasa i epikontinentskog pojasa.²³

²¹ *Narodne novine – Međunarodni ugovori*, br.10/04.

UNESCO je donio još dvije važne konvencije kojima se uređuje materija zaštite i očuvanja kulturne baštine: *Konvencija o mjerama zabrane i sprječavanja nedopuštenog uvoza, izvoza i prijenosa vlasništva kulturnih dobara* (14. studenog 1970.) i *Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine* (16. listopada 1972.).

²² Članak 42.:

(2) *Granice epikontinentalnog pojasa Republike Hrvatske i Republike Italije utvrđene su Sporazumom između Italije i bivše SFRJ iz 1968. godine.*

(3) *Do postizanja sporazuma o razgraničenju epikontinentalnog pojasa sa Crnom Gorom, odnosno sa Srbijom i Crnom Gorom, Republika Hrvatska će uživati suverena prava u tome pojasu do crte sredine koja se nastavlja na vanjsku granicu teritorijalnog mora u Bokokotorskom zaljevu u smjeru pučine.*

²³ S Talijanskom Republikom granica teritorijalnih mora je utvrđena *Ugovorom između SFR Jugoslavije i Republike Italije, prilozi III. i IV.*, potpisanim u Osimu 1975. (stupio je na snagu 1977.)

Granica epikontinentskih pojaseva Hrvatske i Italije povučena je *Sporazumom između Vlade SFRJ i Vlade Republike Italije o razgraničenju epikontinentalnog pojasa između dvije zemlje*. Potpisan u Rimu 1968. Stupio na snagu 1970.

Sa Srbijom i Crnom Gorom 10. prosinca 2002. potpisan je *Protokol između Vlade Republike Hrvatske i Vlade*

U Dijelu dvanaestom bio je predložen poseban članak 1018. kojim se, do zaključenja sporazuma o razgraničenju morskih i podmorskih Hrvatske sa susjednim državama, regulira ostvarivanje suverenih prava, jurisdikcija i druga prava Hrvatske do konačnog razgraničenja:

1. Dok se ne postigne sporazum s Republikom Slovenijom o državnoj granici, Republika Hrvatska ostvaruje jurisdikciju u zračnome prostoru, na moru i u podmorju do crte sredine kojoj je svaka točka jednako udaljena od najbližih točaka na obali kopna Hrvatske i Slovenije povučene od sredine utoka u more rijeke Dragonje kanalom Svetog Odorika u Savudrijskoj vali i izvan te vale do granice teritorijalnog mora s Italijom.²⁴

2. Dok se ne postigne sporazum o razgraničenju vanjskog pojasa Republike Hrvatske i pojasa Talijanske Republike u kojemu su zaštićeni arheološki i povijesno vrijedni predmeti (tzv. arheološkog pojasa) na mjestima gdje se ti pojasevi preklapaju, Republika Hrvatska ostvaruje jurisdikciju i prava u svojem vanjskom pojasu do crte sredine kojoj je svaka točka jednako udaljena od najbližih točaka vanjskih granica teritorijalnog mora Republike Hrvatske i teritorijalnog mora Talijanske Republike.

3. U smjeru Italije Republika Hrvatska ostvaruje suverena prava, jurisdikciju i druga prava u svojem gospodarskom pojasu do granice između epikontinentskih pojaseva Republike Hrvatske i Talijanske Republike utvrđene Sporazumom o razgraničenju tih pojaseva između dvije zemlje potpisanim 8. siječnja 1968.²⁵

4. Dok se ne postigne konačan sporazum o razgraničenju sa Srbijom i Crnom Gorom, Republika Hrvatska ostvaruje jurisdikciju i prava u svojem vanjskom pojasu do crte koja se nastavlja na granicu između teritorijalnih mora Republike Hrvatske s jedne strane i Srbije i Crne Gore s druge, u smjeru pučine, prema Protokolu o privremenom režimu uz južnu granicu između dviju država potpisanom 10. prosinca 2002.²⁶

Savezne Republike Jugoslavije o privremenom režimu uz južnu granicu između dviju država.

S Bosnom i Hercegovinom granica na moru uređena je Ugovorom o državnoj granici potpisanim 30. srpnja 1999. u Sarajevu (nije ratificiran u Hrvatskome saboru).

²⁴ Dok se ne postigne sporazum sa susjednim državama o razgraničenju, teritorijalno more ne smije prijeći crtu sredine (kojoj je svaka točka jednako udaljena od polaznih crta od kojih se mjeri širina teritorijalnog mora). To se pravilo ne primjenjuje ako postoje "historijski naslovi ili druge posebne okolnosti" (npr. duga uporaba određenog morskog prostora od strane obalne države, postojanje plovnih putova, naftnih polja i sl.). Pravila su identična u Konvenciji UN o pravu mora (1982.) i u ženevskoj Konvenciji o teritorijalnom moru i vanjskom pojasu (1958.).

²⁵ Granica koja dijeli epikontinentske pojaseve Hrvatske i Italije povučena je 1968. i valja očekivati da će se crta razgraničenja našega gospodarskog pojasa s talijanskim (ako ga i kada ga Italija proglaši) podudarati s granicom između epikontinentskih pojaseva. Sada nije moguće razgraničiti naš gospodarski pojas s talijanskim, jer svoj Italija nije proglasila. V. pobliže: Vesna Barić Punda, Davorin Rudolf ml, o.c., str.218.

²⁶ Protokol je stupio na snagu činom potpisivanja. Povučena je privremena granična crta u Bokokotorskom

5. *Dok se ne postigne konačan sporazum o razgraničenju sa Srbijom i Crnom Gorom, Republika Hrvatska ostvaruje suverena prava, jurisdikciju i druga prava u svojem gospodarskom pojasu do crte koja se nastavlja na granicu između teritorijalnih mora Republike Hrvatske s jedne strane i Srbije i Crne Gore s druge prema Protokolu o privremenom režimu uz južnu granicu između dviju država potpisanom 10. prosinca 2002. do granice epikontinentskog pojasa s Italijom.*

6. *Dok se ne postigne konačan sporazum o razgraničenju sa Srbijom i Crnom Gorom, Republika Hrvatska ostvaruje suverena prava, jurisdikciju i druga prava u svojem epikontinentskom pojasu do crte koja se nastavlja na granicu između teritorijalnih mora Republike Hrvatske s jedne strane i Srbije i Crne Gore s druge prema Protokolu o privremenom režimu uz južnu granicu između dviju država potpisanom 10. prosinca 2002. do granice epikontinentskog pojasa s Italijom.*

7. *Do stupanja na snagu Ugovora o državnoj granici s Bosnom i Hercegovinom potpisanim 30. srpnja 1999. u Sarajevu, primjenjivat će se odredbe toga ugovora.*

5. Važno je spomenuti da nije prihvaćen ni prijedlog odredbe kojom se normira dužnost ribara iz država članica Europske unije²⁷ da prilikom ribolova u gospodarskom pojasu Hrvatske poštuju domaće propise i mjere o zaštiti i očuvanju živih morskim bogatstava u tome pojasu. Odredba je u potpunosti u skladu sa suvremenom politikom Europske unije u području ribarstva zbog prekomjernog ribolova i drastičnog ugrožavanja ribljih zaliha. Prema podacima još iz 1993. Italija u Mediteranu (izvan Crnog mora) lovi 50 % svih živih morskih bogatstava.

6. Nije prihvaćen ni prijedlog da se u čl. 10. t. 5. Pomorskog zakonika, *uplovljavanje u unutarnje morske vode Republike Hrvatske i boravak u hrvatskoj luci ne može se odobriti stranom ratnom brodu koji svojim boravkom ugrožava sigurnost Republike Hrvatske* formulacija... *ugrožava sigurnost Republike Hrvatske* dopuni formulacijom *koji može ugroziti*.

PRIHVAĆENI PRIJEDLOZI, ISPRAVKE I DOPUNE

1. Najvažniji prijedlog odredbi koji je u cijelosti prihvaćen je onaj koji se odnosi na zaštitu i očuvanje morskog okoliša. To je sada t. 4., 5. i 6. čl. 6. Pomorskog zakonika:

4) *Republika Hrvatska surađuje s državama u regiji i sudjeluje u radu regionalnih i svjetskih međunarodnih organizacija radi utvrđivanja općih i regionalnih pravila, mjera, preporučene prakse i postupaka sa svrhom suzbijanja, smanjivanja i nadziranja onečišćenja mora i morskog okoliša onečišćivačima iz izvora na kopnu,*

zaljevu i bočna granica teritorijalno mora izvan toga zaljeva u smjeru pučine.

²⁷ Ostavljena im je sloboda ribolova u našem gospodarskom pojasu.

s brodova, potapanjem, iz zraka ili zrakom i onečišćenja uzrokovanih djelatnostima na morskome dnu i u morskome podzemlju.

5) *Republika Hrvatska potiče regionalnu suradnju, posebice sa državama u susjedstvu, radi donošenja zajedničkih planova hitnog djelovanja u slučajevima nezgoda koje uzrokuju onečišćenje morskog okoliša.*

6) *Republika Hrvatska posebnim mjerama štiti osjetljive ekosustave, postojbine vrsta i drugih oblika života u moru koji su rijetki, ugroženi ili kojima prijete opasnost istrebljenja.*²⁸

2. U čl. 33. st. 2. Pomorskog zakonika usvojen je prijedlog kojim se regulira suradnja Republike Hrvatske sa susjednim državama radi donošenja i provođenja mjera zaštite i očuvanja živih morskih bogatstava u području gospodarskog pojasa Republike Hrvatske. Ova je odredba u skladu s politikom Europske unije u području ribarstva i njenim stalnim inzistiranjem na regionalnoj suradnji i suradnji sa susjedima. Valja međutim razlikovati *pravo ribolova* od *prava zaštite i očuvanja ribljih zaliha radi racionalnog, održivog ribolova*, koji se učinkovito može ostvariti jedino suradnjom svih država u regiji. Bilo je predloženo normiranje suradnje sa susjednim državama jer su učinkovite mjere zaštite i očuvanja moguće jedino u suradnji svih država iste regije²⁹.

3. Iz odredbe članka 41. st. 1. Pomorskog zakonika *prilikom plovidbe gospodarskim pojasom Republike Hrvatske plovni objekti su dužni poštivati općeprihvaćene međunarodne propise i standarde i hrvatske propise o zaštiti od onečišćenja mora i zraka s brodova i onečišćenja prouzročeno potapanjem ili djelatnostima u podmorju*, izostalo je onečišćenje *iz zraka ili zrakom*, kao jedno od važnijih vrela onečišćenja, koje je bilo predloženo u *Prijedlogu javnopravnih odredbi iz rujna 2004.*

4. Kako Konvencija UN o pravu mora (1982.) nalaže obalnim državama utvrđivanje i provođenje propisa i poduzimanje mjera radi sprječavanja onečišćenja morskog okoliša uzrokovanog, izravno ili neizravno, djelatnostima u epikontinentskom pojasu, predloženi prijedlog da *potonje propise o suzbijanju onečišćenja uzrokovanog djelatnostima na morskome dnu i morskome podzemlju radi istraživanja i iskorištavanja prirodnih bogatstava epikontinentskog pojasa, uključujući onečišćenje s umjetnih otoka, sprava, uređaja i cjevovoda položenih na morskome dnu... propisuje ministar uz suglasnost*

²⁸ Valja spomenuti da je Hrvatska ratificirala *Konvenciju o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa* koja je i donijeta radi zaštite brojnih vrsta divlje flore i faune zbog njihove ozbiljne iscrpljenosti i, za neke vrste, opasnosti od izumiranja, kao i radi zaštite njihovih prirodnih staništa. Prema Dodatku II Konvencije *u strogo zaštićene životinjske vrste* primjerice, spadaju endemske vrste Jadranskoga mora koje su pred potpunim nestajanjem, jadranska jesetra (iz čije se ikre dobiva kavijar), zatim vrlo rijetka moruna koja najčešće obitava na ušćima jadranskih rijeka, pas modrulj i za Jadransko more vrlo rijetka volina balavica.

²⁹ Suradnja Republike Hrvatske sa susjednim državama radi donošenja i provođenja mjera zaštite i očuvanja živih morskih bogatstava u području gospodarskog pojasa Republike Hrvatske ovom bi odredbom obuhvatila suradnju s Italijom, Crnom Gorom, Albanijom i Grčkom. Kako Slovenija nema dodira s dijelom Jadranskoga mora izvan Tršćanskoga zaljeva, tj. gospodarskim pojasom Republike Hrvatske, ne može ni biti uključena u tu suradnju.

ministra nadležnog za poslove zaštite okoliša, prihvaćen je i to je sada st. 5. čl. 45. Pomorskog zakonika.

5. U *Prijedlogu javnopravnih odredbi iz rujna 2004.* predložena je nova formulacije koja se odnosi na *uvjet neprekinutosti progona*. Nejasnoća ranije formulacije ...*progon stranog broda se može nastavitiako nije bio prekinut.....*unosila je dvojbu. Kako se uvjet neprekinutost progona odnosi samo na područje izvan vanjske granice teritorijalnog mora, jer u teritorijalnom moru progon može biti prekinut u bilo kojem trenutku i ponovno započeti, jer je progonyjeni brod u granicama državnog područja, bolja je prihvaćena formulacija u st. 3. čl. 46. Pomorskog zakonika....*dok se ne prekine...* jer se uvjet neprekinutosti progona odnosi samo na prostor izvan teritorijalnog mora, dakle na vanjski pojas, gospodarski pojas i otvoreno more. Ovakav je stav nesporan i u teoriji i praksi prava mora.³⁰ Prihvaćeno je u odredbi o uzapćenju broda, st. 5. čl. 46. Pomorskog zakonika, brisanje formulacije *...za vrijeme progona...*, jer uzaptiti se može i brod koji se ne progony, ako se zaustavio čim mu je dat signal da stane. Tada progona i nema.

6. U odnosu na ostale usvojene prijedloge valja izdvojiti čl. 18. st. 2. u kojem je umjesto formulacije *crta srednje niske vode* prihvaćen prijedlog *crta niske vode*. Riječ *srednje* valjalo je izbaciti kao suvišnu, jer se u konvencijama o pravu mora i pravnoj literaturi uporabljuje termin *crta niske vode*.

UMJESTO ZAKLJUČKA

Ako se slažemo s tvrdnjom onih znanstvenika koji drže da je pravo mora jedno od najvažnijih područja međunarodnog života, s gledištem *Iblera* da more i pravni poredak na morima djeluje na oblikovanje i funkcioniranje međudržavnih političkih i drugih odnosa (koji su dobrim dijelom regulirani pravom mora), te stavom *Degana* da je međunarodno pravo veoma dinamična disciplina koja se stalno razvija, upotpunjuje pa i mijenja, onda ima dovoljno opravdanih i pravno utemeljenih razloga da se pojedine javnopravne odredbe *Pomorskog zakonika Republike Hrvatske* što prije isprave, dopune i usklade s novim suvremenim rješenjima i praksom država.

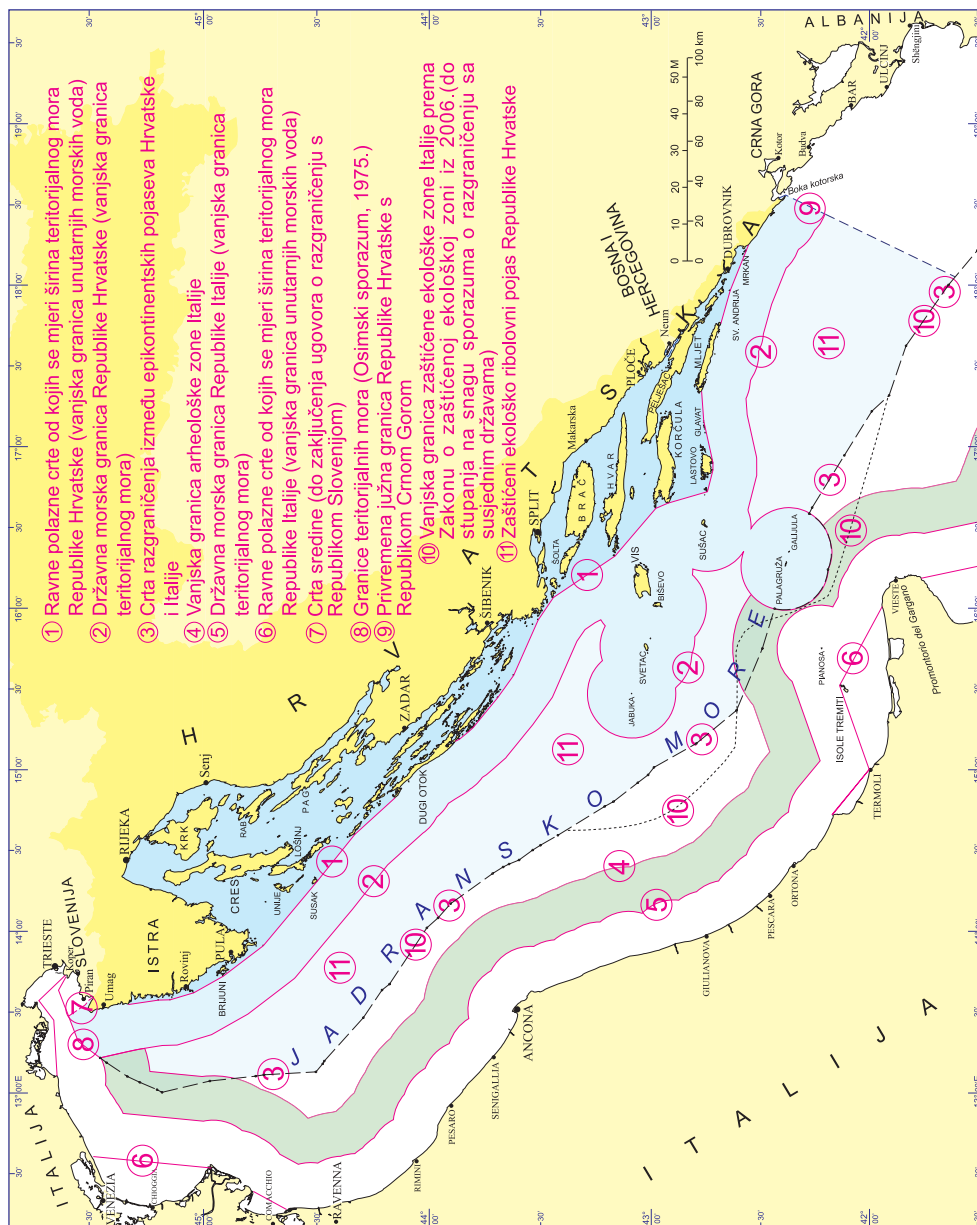
³⁰ Vidi pobliže o uvjetu neprekinutosti progona: Vesna Barić Punda, Damir Juras, Pravo progona u propisima Republike Hrvatske i praksi Ministarstva unutarnjih poslova od 1992. do 2002. godine, *Poredbeno pomorsko pravo-Comparative Maritime Law*, br.158 (2004), str.88-89.

Summary:

ON MARITIME AND SUBMARINE AREAS IN THE MARITIME CODE OF 2004

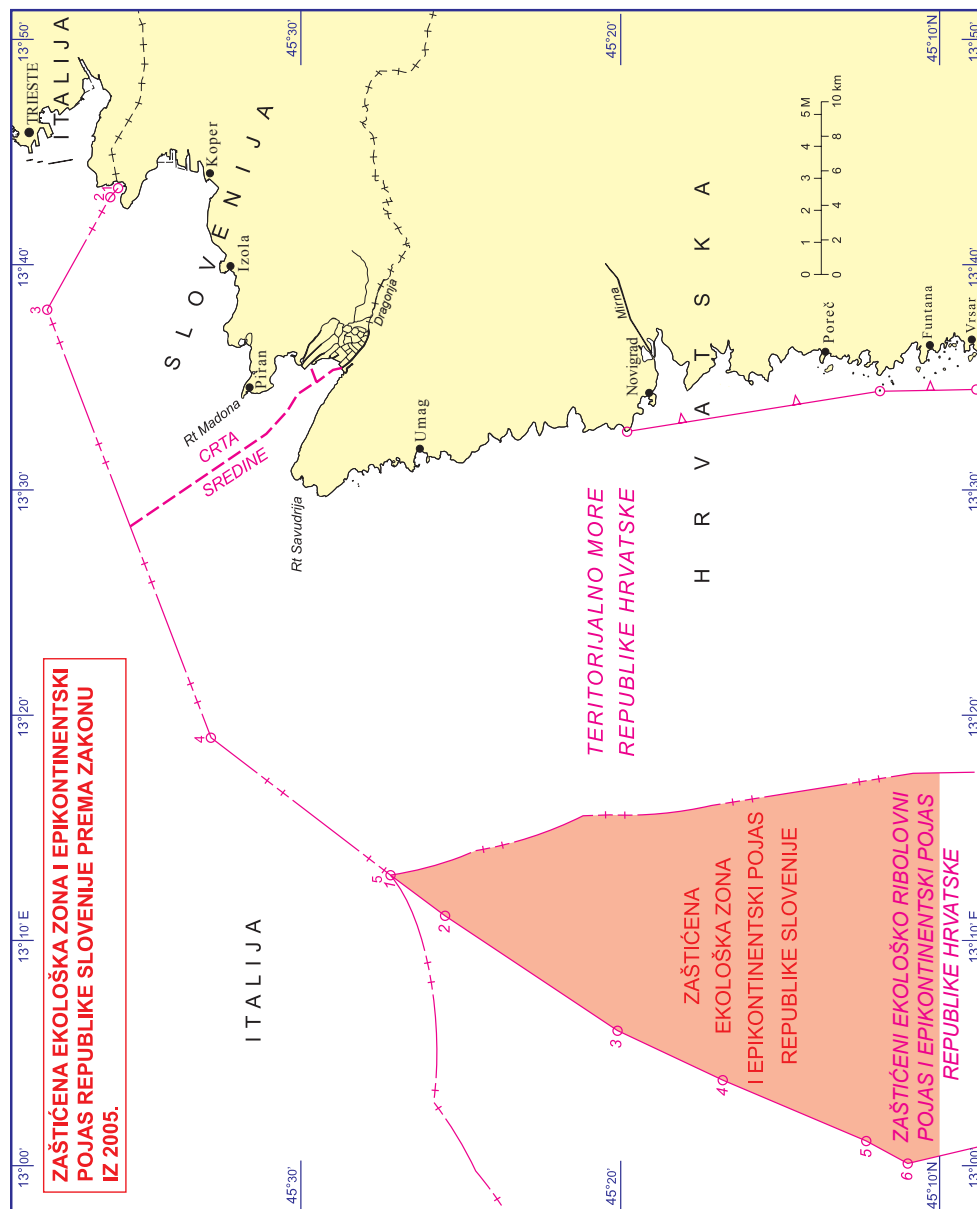
In this article the provisions of the Maritime Code of 2004 that deal with the maritime and submarine areas of the Republic of Croatia are analysed in relation to the Proposal of Amendments to the Public-Law Provisions of the Maritime Code of the Republic of Croatia (September 2004), which was framed by the Department of Public International Law at the Faculty of Law in Split, with a view to filling the gaps and correcting certain imprecise or unclear solutions in the Maritime Code of the Republic of Croatia of 1994 so as to harmonise them with the new modern solutions and practice of the States.

Key words: *Maritime Code of the Republic of Croatia, straight baselines, contiguous zone, protection and preservation of the marine environment, hot pursuit, delimitation.*



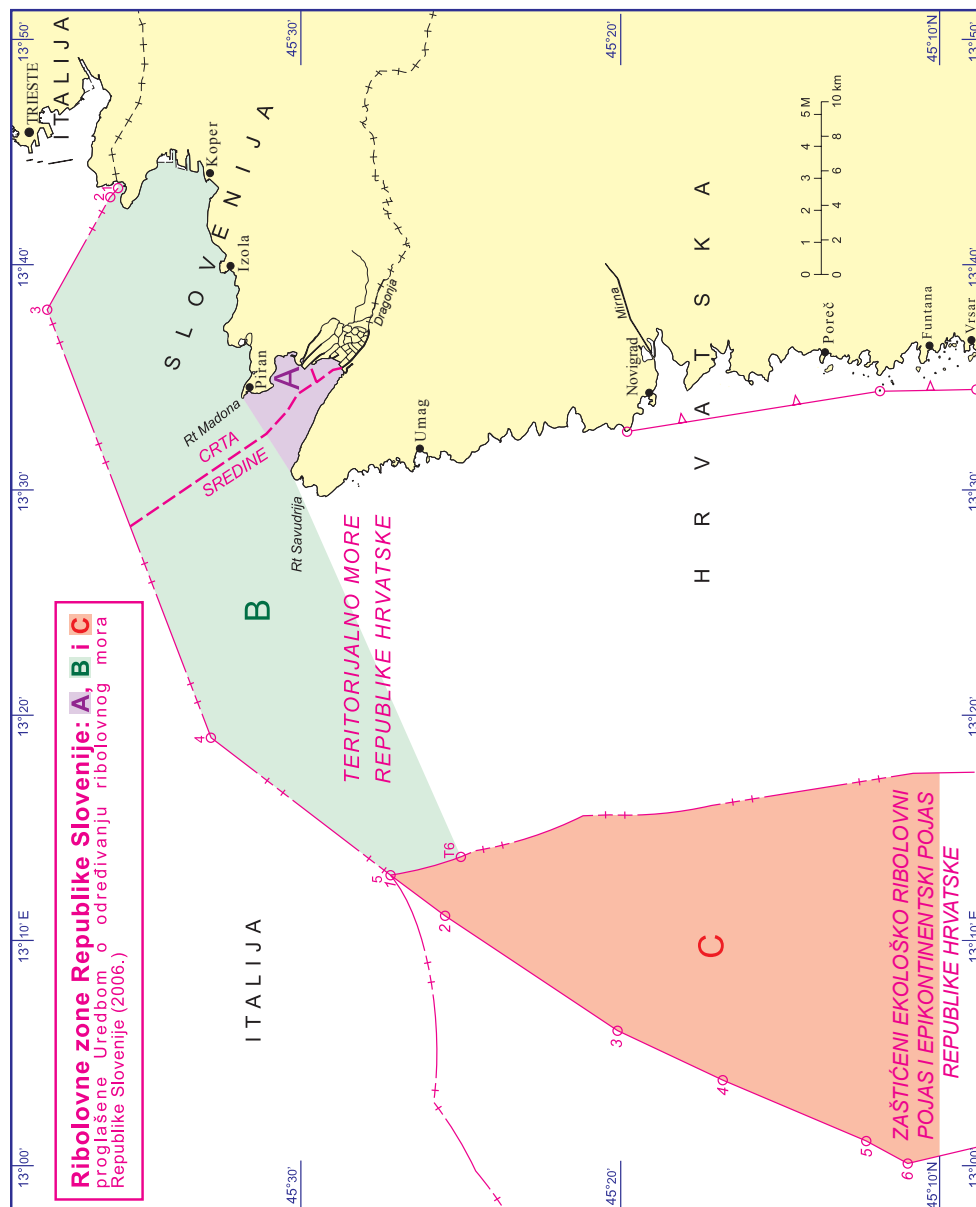
Slika 1.

Prema: V. Barić Punda, D. Rudolf, ml., *Pravo mora - dokumenti, mišljenja znanstvenika, komentari*, Split, 2007., str. 4.



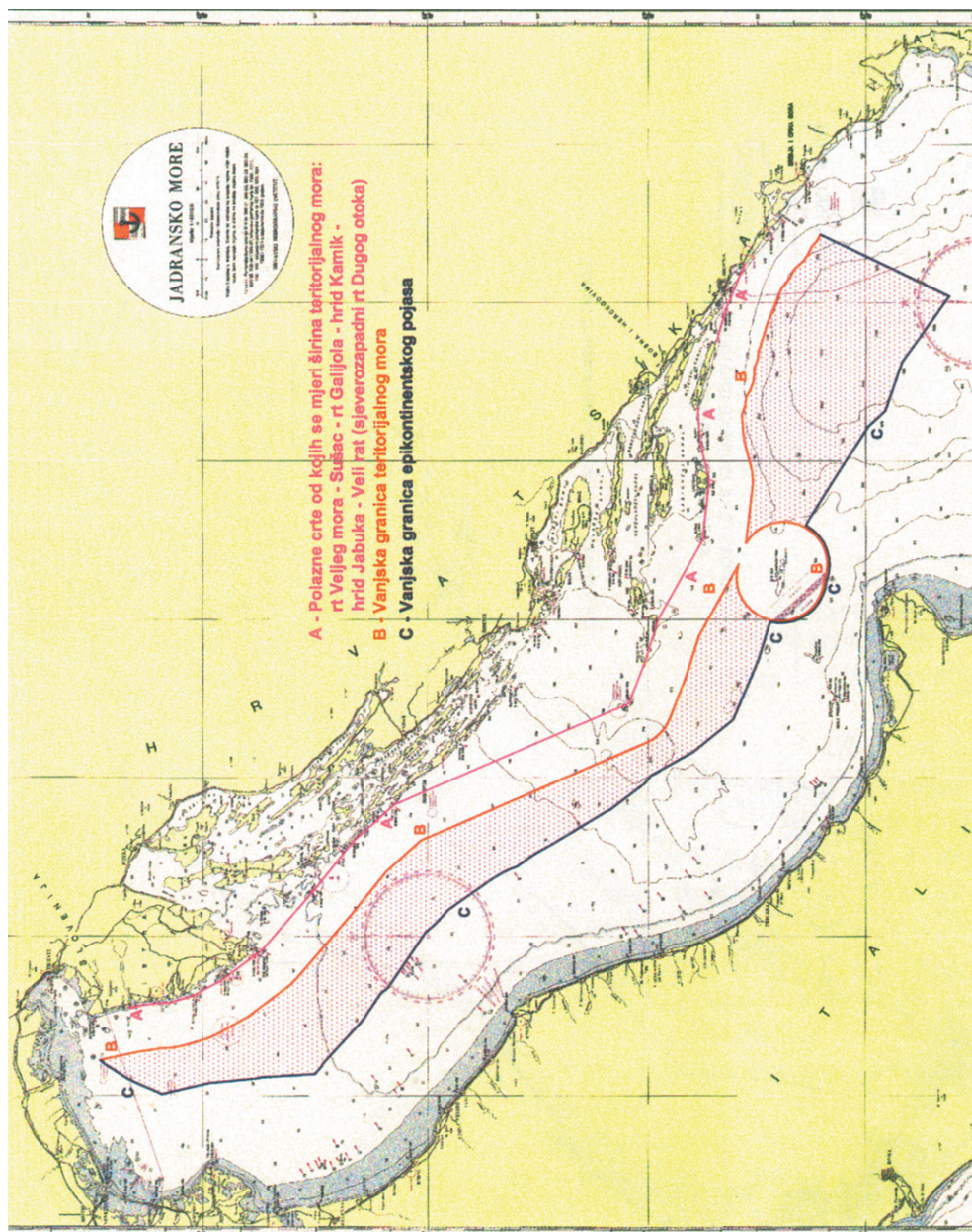
Slika 2.

Prema: V. Barić Punda, D. Rudolf, ml., *Pravo mora - dokumenti, mišljenja znanstvenika, komentari*, Split, 2007., str. 272.



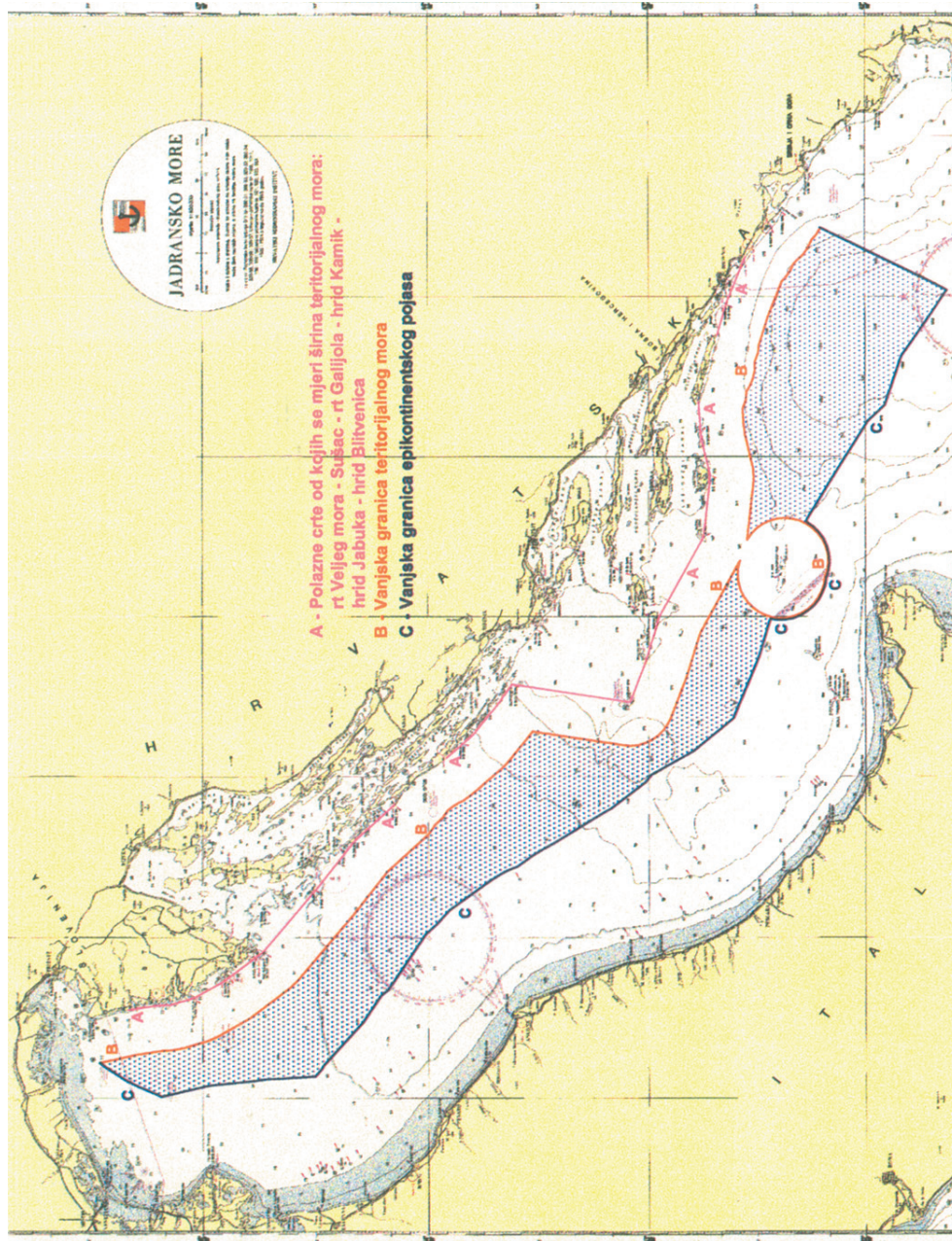
Slika 3.

Prema: V. Barić Punda, D. Rudolf, ml., *Pravo mora - dokumenti, mišljenja znanstvenika, komentari*, Split, 2007., str. 278.



Slika 4.

Prema: Vesna Barić Punda, Davorin Rudolf ml, Prijedlog dopuna i izmjena javnopravnih odredbi nacrtu Pomorskog zakonika Republike Hrvatske, *Adrias*, Zbornik Zavoda za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Splitu, 11, 2004, Zagreb - Split, str. 207.



Slika 5.

Prema: Vesna Barić Punda, Davorin Rudolf ml, Prijedlog dopuna i izmjena javnopravnih odredbi nacrtu Pomorskog zakonika Republike Hrvatske, *Adrias*, Zbornik Zavoda za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Splitu, 11, 2004, Zagreb - Split, str. 208.